

PRASOWYCH
Straszny Dwór Op. Bałtyckiej

GŁOS WYBRZEŻA

Magazyn

80-958 Gdańsk, Targ Drzewny 3/7

wydanie

15 19 20 -01-80

665 „Straszny Dwór”

w roku 30-lecia Opery Bałtyckiej

19 stycznia 1980 roku Opera Bałtycka wystąpi z kolejną premierą. Będzie to trzecia w trzydziestoletniej historii gdańskiej sceny inscenizacja „Straszego Dworu” Stanisława Moniuszki.

Pozycja Stanisława Moniuszki w dziejach polskiej sztuki jest z pewnością znacznie wyższa niż przyznawał sam kompozytor, uważając siebie tylko za prowincjonalnego twórcę spieszącego swoimi utworami na pomoc zagrożonemu bytowi narodu.

„Straszny Dwór”, to piąta z kolei opera Moniuszki (po „Halce”, „Flisie”, „Hrabinie”, „Verbum Nobile”), najdoskonalsza od strony muzycznej, a przez to wybijająca się na czoło całej polskiej twórczości operowej XIX wieku. Główne walory dzieła, to pomysłowość harmoniczną, świetna konstrukcja scen zespołowych, subtelna i zarazem barwna instrumentacja; przede wszystkim jednak wyjątkowa inwencja melodyczna, logika wypracowanego przez Moniuszkę indywidualnego stylu dramaturgii operowej i wreszcie urzekająca atmosfera polskości, osiągnąta przecież nie tylko przez taneczne rytmy i intonacje zbliżone do rodzimego folkloru.

„Straszny Dwór” powstawał w latach szczególnie trudnych dla rozbitej rozbiarami Polski. Były to pierwsze lata sześćdziesiąte ubiegłego wieku, lata powstania styczniowego, lata, które postawiły przed artystami — patriotami nowe zadania: ratowanie poczucia narodowej dumy, wzmocnienie ducha patriotyzmu, wzmocnienie narodowej solidarności. Należało rozwiać zwątpienie w siły narodu, jakie poczęło drażyć umysły Polaków, ukazać wielkie dni zwycięstwa oręża polskiego, szczęśliwe chwile w historii ojczyzny. Należało zarazem wskazać, że jedynie

jedność szlachty i ludu mogą uratować kraj rozdarty przez zaborców.

W tym duchu napisał dla Moniuszki libretto Jan Chęciński, wcześniej już współpracujący z kompozytorem przy tworzeniu „Verbum Nobile”. Chęciński zaczerpnął temat ze „Starych gawęd i obrazów” Wójcickiego, w które wplótł wspomnienia z domów, gdzie szlachta i uwłaszczeni włościom siadali przy wspólnym stole, wspólne mieli zabawy, troski i świąteczne tradycje.

Libretto gotowe było już w 1862 roku, ale Moniuszko ukończył operę dopiero w 1863 roku, już po upadku powstania. Narodowa żaloba po upadku zbrojnego czynu nie była bowiem stosownym momentem do pisania opery i to opery utrzymanej w klimacie komediowym. Być może, gdyby Moniuszko posiadał w tym czasie libretto odzwierciedlające tragiczny los ojczyzny powstałaby wielka opera tragiczna...

Pół roku czekał Moniuszko na natchnienie. I wreszcie w czerwcu 1863 roku, ku pokrzepleniu serc, a więc z tych samych pobudek, dla których pisał „Trylogię” Henryk Sienkiewicz, ukończył Moniuszko pracę nad „Straszny Dwór”.

Premiera odbyła się dopiero 28 września 1865 roku, czego powodem była niewątpliwie carska cenzura, a już po trzecim przedstawieniu Moniuszko pisał: „...obecnie „Straszny Dwór” zawieszony

został przez matkę naszą, cenzurę. Nikt odgadnąć nie może z jakiego powodu...”. Zagadka ta jednak nietrudna jest do rozwiązania, gdy pomyślimy o szczególnym znaczeniu i magnetycznej sile wyrazu, jakiej nabierał „Straszny Dwór” w atmosferze powstaniowej. Stąd też premiera spotkała się z owacyjnym przyjęciem publiczności i wywołała liczne manifestacje patriotyczne.

Nową gdańską inscenizację „Straszego dworu” przygotowali: Zbigniew Chwedeżuk (kierownictwo muzyczne), Bogusława Czosnowska (reżyseria), Wiktor Zin (scenografia), Zbigniew Korycki (choreografia), a występują: Danuta Bernolak, Anna Bartoszyńska, Zbigniew Borkowski, Henryk Czujkowski, Anna Dębińska, Józef Figaś, Błażej Filipowski, Elżbieta Gałuszyńska, Aleksandra Gustowska, Elżbieta Hornung (studentka PWSM), Elżbieta Kostrzewska, Alicja Kozłowska, Marek Kalisz, Andrzej Kosecki, Wojciech Lewandowski, Krystyna Michałowska, Marzena Prochacka, Franciszek Przestrzelski, Zbigniew Sawicki, Kazimierz Sergiel, Florian Skulski, Ryszard Smeda, Michał Sywec, Antoni Tempski, Andrzej Tymczuk (student PWSM), Halina Wojtowicz, Irena Śnarska, Andrzej Prussek oraz balet, chór i orkiestra Opery Bałtyckiej.

Anna
Czekanowicz